

ANTONI BOLESŁAW DOBROWOLSKI

Dnia 27 kwietnia 1954 r. zmarł Antoni Bolesław Dobrowolski. Śmierć jego okryła żałobą naukę polską, jego bliskich oraz licznych przyjaciół i uczniów.

Postać A. B. Dobrowolskiego jest tak wybitna i bogata pod względem dorobku pracy twórczej, że poświęcić jej można i należy obszernie wspomnienie. Jeden z pierwszych wielkiej miary podróżników polarnych, twórca nowych metod obserwacji meteorologicznych, świetny znawca i badacz fizyki i geologii, pedagog, autor licznych prac naukowych i popularnych z zakresu geografii i historii badań krajów polarnych. Człowiek twórczy, pracowity i pełen młodzieńczego zapału, zawsze śmiały i postępowy w swych ideałach i działalności. Od czasu gdy jako niespełna dwudziestoletni młodzieniec wstąpił na pokład „Belgię”, aby odbyć na niej pierwszą w historii poważną wyprawę badawczą do Antarktydy, aż do okresu bezpośrednio poprzedzającego jego śmierć, przez przeszło pół wieku znaczną część swej pracy i zamiłowań poświęcił problematyce badań polarystycznych. Poza serią publikacji z tego zakresu pozostawił dorobek wielkiej inicjatywy w organizowaniu polskich wypraw do krajów polarnych i w zaszczipianiu idei kontynuowania studiów porównawczych w krainach podbiegunowych dla rozpoznania zjawisk geologicznych i klimatycznych polskiego plejstocenu.

Odejście jego jest wielką stratą dla wszystkich, którzy szli szlakami jego myśli i pracy. Odszedł bowiem człowiek świadomy wartości swych idei i umiejący je realizować. Idea pozostała i będzie trwać nadal. Zainteresowania geologii polskiej badaniami krajów polarnych będą zawsze aktualne i z pewnością inicjatywa i entuzjazm zmarłego nie pójdą w niepamięć. Żałuj tylko, że nikt już wstępując w przyszłości na jego drogę nie będzie mógł bezpośrednio od niego samego zacząć z dumiewająco silnego entuzjazmu do pracy naukowej, a zwłaszcza do pracy w umiłowanych krainach lodu i nie będzie mógł posłyszec wprost od niego słów znamiennych dla światopoglądu mocnego i świadomego swych celów starca: „Życie jest zawsze przed nami”.

Słowa te były jego ideą przewodnią aż do ostatniej chwili i pozostała pełna treści nawet dziś, w dniach żałoby.

(St.)

Z WYDZIAŁU III PAN

W dniu 26 kwietnia 1954 r. odbyło się XVII zebranie naukowe Wydziału III Polskiej Akademii Nauk, na które złożyła się część referatów i organizacyjna.

Do biuletynu zgłoszona została praca prof. dr J. Tokarskiego i prof. dr A. Tokarskiego pt. O poziomie tufitowym górnych warstw krosieńskich w Karpatach Dukielskich. (a)

Z DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ IG

W ramach działalności naukowej Zakładu Złóż Kruszców Instytutu Geologicznego mgr Jerzy Znosko wygłosił w dniu 31 marca 1954 r. odczyt pt. „Przegląd badań oraz nowsze poglądy na stratyografię i paleogeografię retyku i liasu między Krakowem a Wielunem”.

Prelegent przedstawił dotychczasowy stan badań utworów retyko-liasowych, poczynając od F. Roemera a kończąc na ostatnich powojennych, nawet nie opublikowanych opracowaniach.

Następnie omówił wystąpienia i odsłonięcia serii retyko-liasowej z uwzględnieniem danych z wierceń.

Z kolei mówiąc o stratygrafii i metodzie mikropaleontologicznej, którą prelegent stosuje, stwierdził, że osady retyku i liasu uważane dotychczas za bardzo płonne pod względem występowania skamieniałości — w rzeczywistości zawierają ich bardzo dużo. Na podstawie obfitego materiału mikropaleontologicznego stwierdzono, że glinki i piaski pylaste, żwiry, łupki ilasto-piaszczyste (tzw. warstwy hellewaldzkie i tysieckie) oraz pokłady węgla brunatnego są wieku dolno-liasowego. Osady retyckie reprezentowane tylko w niewielu punktach od powiedzianą tzw. warstwom willmsdorfskim Roemera.

Na zakończenie prelegent omówił tektonikę i paleogeografię.

Odczyt zgromadził ponad 60 osób z Instytutu oraz z innych zakładów naukowych.

(J. K.)

EGZAMINY MAGISTERSKIE NA AGH

W pierwszym kwartale 1954 r. na Wydziale Geologiczno-poszukiwawczym Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie uzyskali stopień magistra inżyniera geologii:

ze specjalności „geologia i poszukiwanie rud”

Banaś Marcin, Koźbiał Alfred, Klos Tadeusz, Rubinowski Zbigniew, Wała Antoni, Winczakiewicz Jerzy, Własnowski Jerzy

oraz ze specjalności „geologia i poszukiwanie złóż surowców skalnych”:

Kidawka Bolesław i Nożanka Maria.

(Z. P.)

Z ŻYCIA PTG

Oddział Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Krakowie zorganizował w lutym, marcu, kwietniu i w maju posiedzenia naukowe z następującymi referatami:

22. 2 F. Huss — Badania mikropaleontologiczne w środkowych Karpatach.

1. 3 W. Krach — Nowe osiągnięcia w stratygrafii miocenu Śląska.

3. 3 S. Geroch — Mikrobiostratygrafia serii śląskiej na Śląsku Cieszyńskim.

15. 3 E. Łuczowska i Z. Olewicz — Stratygrafia i tektonika rejonu Głowa i Bochni.

22. 3 T. Wojno — Działalność naukowa prof. dr Paula Nigglego.

29. 3 A. Gawęł i S. Kozłowski — Nowe stanowisko porfirów w grzbiecie dębickim.

5. 4 S. Geroch i R. Gradziński — Stratygrafia serii podśląskiej okna żywieckiego.

12. 4 K. Pożaryska — Stratygrafia mikropaleontologiczna kredy lubelskiej.

W. Pożaryski — Tektonika rejonu lubelskiego.

26. 4 F. Miltura — Walka dwóch epok na tle ekonomiki politycznej w świetle marksizmu

3. 5 A. Tokarski — Wąteba tektonika fliszu cieszyńskiego.

10. 5 H. Kozłowski — Nowa jednostka tektoniczna w polskich Karpatach fliszowych.

Oddział w Warszawie:

31. 3 T. Wojno — Paul Niggli 1888 — 1953 — wielki mineralog szwajcarski.

21. 4 L. Sawicki — Stratygrafia utworów tarasu radzyńskiego w Pustelniku pod Warszawą.

K. Bittner — Flora glacialna Pustelnika pod Warszawą.

W marcu i kwietniu zostały staraniem PTG zorganizowane w Krakowie następujące odczyty popularne cyklu „Z dziejów Ziemi”:

23. 3 A. Kleczkowski — Okresy górotwórcze w dziejach Ziemi

25. 3 R. Unrug — Zmiany klimatyczne w dziejach Ziemi, ich przyczyny i skutki.

30. 3 W. Goetel — Zmiany rozmieszczenia lądów i mórz w dziejach Ziemi.

1. 4 J. Fudałkowski — Wędrowki zwierząt w erze kenozoicznej.

6. 4 W. Szafer — Czwartorzec w nowym ujęciu.

8. 4 F. Bieda — Ewolucja świata zwierząt w dziejach Ziemi.

(K. B.)

WIŚNA W SZKOŁACH CUG

Szkoły CUG od kwietnia żyją już pod znakiem praktyk: dyplomowych — w klasach czwartych, produkcyjnych — w klasach trzecich.

Praktyki dyplomowe trwać będą 8 tygodni (do 26 czerwca) i zostaną przeprowadzone w zakładach pracy. W czasie tych praktyk abiturienti muszą przygotować prace przedegzaminacyjne, stanowiące najpoważniejszy składnik egzaminu dyplomowego (dojrzałości). Opóźnienie w otrzymaniu rozdzielnika PKPG powoduje duże trudności w szkołach, które nie są w stanie na czas przygotować właściwej tematyki i podać abiturientom potrzebnych, usteronowanych wskazówek.

Klasy trzecie mają zaplanowaną praktykę w Szczawne Zdroju, gdzie teren znany jest już z ubiegłych ferii letnich jako szczególnie obfitujący w możliwości dla szkolenia geologicznego.

Rewelacyjną zdobyczą naukową w roku ubiegłym było dla praktykantów znalezienie trylobita (drugiego w ogóle, zaś pierwszego polskiego od r. 1918), zdobyczą wychowawczą — współzycie z grupą Albańczyków.

Oprócz tych normalnych i typowych praktyk geologicznych przewiduje się w czasie najbliższych ferii letnich przeprowadzenie w Krośnie obozu dla klas drugich.

Z praktykami ściśle wiążą się ćwiczenia terenowe. Zastępują one w szkołach CUG zajęcia praktyczne i stanowią bardzo ważny składnik kształcenia geologicznego. W okresie wiosennym technikum krakowskie zaplanowało 75 dni nauczania w terenie.

W czasie tych ćwiczeń uczniowie będą między innymi wchodzić własnym Grealtusem, który wraz z potencjometrem otrzymali jako pomoc naukową z PPG.

Pomocą w szkoleniu zawodowym są również zbiory i specjalne zestawy mineralogiczno - petrograficzne. Niezależnie od okazów zebranych we własnym zakresie technikum krakowskie otrzymało w ramach zobowiązań z okazji II Zjazdu PZPR zestawy od CZP Solnego, Materiałów Ogniotrwałych, Kopalń Rud Żelaznych, zbiory mineralogiczne od C.Z. Muzeum w Krakowie. Cenną pomocą są duże mikrofotografie skał ofiarowane przez Muzeum Ziemi i mikrofotografie węgla kamiennych sporządzone przez załogę PP „Wydawnictwa Geologiczne“ w ramach zobowiązań z okazji II Zjazdu PZPR.

Zbliżają się w szkołach egzaminy dojrzałości i egzaminy promocyjne. Technikum krakowskie projektuje maturę na czas od 30 czerwca do 10 lipca, egzaminy promocyjne od 9 do 21 czerwca, egzaminy wstępne — 29 i 30 czerwca. W końcu marca młodzież Technikum wzięła udział w konkursie recytacji, śpiewu i tań-

ca organizowanymi przez DOSZ i uzyskała w rejonowych i okręgowych eliminacjach pierwsze miejsce za zespołową recytację „montażu“ geologicznego i drugie za recytację indywidualną (ucz. Jadwiga Surówka).

(F. S.)

FILM OREŻEM POPULARYZATORSKIM

Staraniem Koła Naukowego przy Wydziale Geologii U. W. odbył się dnia 3. 4. 1954 r. w Sali Śląskiej pokaz filmu geologicznego dla studentów wydziału oraz zaproszonej młodzieży klas XI szkół warszawskich.

Pokaz został poprzedzony słowem wstępnym Dziekana Wydziału Geologii U. W. prof. dr E. Passendorfera.

Sredniometrażowy film — „Jak powstały Tatry“ — został zrealizowany na podstawie scenariusza E. Passendorfera przez Wytwórnice Filmów Oświatowych w reżyserii Janusza Stara. Zdjęcia do filmu wykonał operator Jerzy Gaus.

Film przeznaczony dla młodzieży szkół średnich miał pokazać historię rozwoju Ziemi na przykładzie Tatr oraz ciekawą i pełną emocji pracę w terenie. Opowieść o narodzinach Tatr utrwalona została na taśmie filmowej za pomocą profiliów geologicznych, rekonstrukcji krajobrazów i form zwierzęcych, dziesiętnych krajobrazów, zdjęć odkrywkowych oraz skażeniałości.

Dzięki śmiałej inicjatywie scenarzysty i realizatorów osiągnięto niewątpliwie dobre wyniki w dziedzinie popularyzacji nauk geologicznych. Nie łatwo jest filmować jednak to, co dzieło się na naszej Ziemi miliony lat temu. Twórcy filmu zmuszeni byli więc zastosować różnorodne formy realizacji oraz korzystać z techniki trikowej, która umożliwiła właściwie ujęcie tematu. Obok bezsprzecznych osiągnięć film ten ma drobne usterki. Np. zbyt długo pokazuje się plany przedstawiające profile i mapy paleogeograficzne, za krótko zaś piękne tatrzańskie plenery. Pokazany na filmie geolog sprawia niestety wrażenie sztuczne i naciągane, dlatego nie geolog może wysunąć wniosek, że praca geologa to jakieś misterium, a nie twórcze dzieło potrzebne naszej gospodarce narodowej. Niezrozumiałym błędem jest brak udźwiękowania, a przeciwnie do bry podkład muzyczny i mówiony komentarz zamiast napisów wniósłby do filmu więcej życia i wrażeń dla młodego widza.

Film pokazał nam, że geologia może i powinna korzystać z dobrodziejstw X Muzy tak w pracach naukowych, jak i popularyzatorskich. Film „Jak powstały Tatry“ powinien być dobrym początkiem serii geologicznej.

(G)

NRD

PROF. DR SERGE VON BUBNOFF
LAUREATEM NAGRODY PAŃSTWOWEJ I STOPNIA NRD

S. v. Bubnoff urodził się w Petersburgu w 1888 r. Był on uczniem znanych rosyjskich mineralogów Fiodorowa i Nikitina, następnie zaś po przeniesieniu się wraz z rodziną do Niemiec w 1906 r. kontynuował studia geologiczne we Freiburgu. Zakończył je doktoratem uzyskanym w 1910 r. W następnych latach był asystentem na uniwersytetach we Freiburgu i Heidelbergu, prowadząc badania geologiczne między innymi we Włoszech i Rosji i publikując wiele prac z tych terenów. W 1921 r. Bubnoff uzyskał tytuł docenta, a w 1925 r. został profesorem nadzwyczajnym uniwersytetu w Greifwaldzie. Na stanowisku profesora tego uniwersytetu rozwijał żywą działalność naukową, czego wyrazem są znane szeroko takie jego prace, jak: „Geologie von Europa“, „Grundprobleme der Geologie“, „Einführung in die Erdgeschichte“, które doczekały się tłumaczeń obcojęzycznych i szeregu wydań. Oprócz tych syntetycznych i podrecznikowych ujęć wykazujących nieprzeciętną erudycję Bubnoff publikuje liczne prace oryginalne, dotyczące przede wszystkim zagadnień regionalnej stratygrafii i tektoniki, zwłaszcza prekambriu paleozoiku a także mezozoiku i czwartorzędu.

W 1950 r. prof. S. v. Bubnoff objął kierownictwo Instytutu Geologiczno-Paleontologicznego na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie, gdzie pozostaje do chwili obecnej. Jest on również członkiem Niemieckiej Akademii Nauk i kierownikiem Instytutu Geotektoniki tejże akademii.

(K. B.)